

Sygn. akt III UK 445/19

POSTANOWIENIE

Dnia 4 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania E. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniu społecznemu,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 4 czerwca 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 4 kwietnia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 4 kwietnia 2019 r., III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację E. C. (wnioskodawczynie), wniesioną od wyroku Sądu Okręgowego w G. z 9 listopada 2018 r., VI U (...), oddalającego odwołanie wnioskodawczynie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z 3 kwietnia 2018 r., stwierdzającej że wnioskodawczynie nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od 1 grudnia 2013 r., do 10 kwietnia 2017 r. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Wnioskodawczynie zaskarżyła powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został oparty na jej oczywistej zasadności, wynikającej z naruszenia przez Sąd Apelacyjny przepisów

prawa procesowego wskazanych w podstawach skargi. Ponadto wnioskodawczynie podniosła, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a mianowicie art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. w związku z art. 33, art. 25, art. 14 art. 2 i art. 4 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie prowadzenia działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 ze zm., dalej jako usdg), a także art. 4 i art. 2 usdg w związku z art. 6 ust. pkt 5 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 1778 ze zm., dalej jako ustawa systemowa). Wnioskodawczynie sformułowała także istotne zagadnienia prawne: 1) jak kształtuje się rozkład ciężaru dowodowego w postępowaniu o wyłączenie z ubezpieczeń społecznych między stronami oraz, czy organ rentowy ma wykazać fakt niewykonywania działalności gospodarczej przez ubezpieczonego, czy ubezpieczony ma wykazać fakt wykonywania działalności gospodarczej?; 2) czy wpis do ewidencji działalności gospodarczej objęty jest domniemaniem prawnym, które można obalić dowodem przeciwnym?; 3) czy okoliczności, dotyczące czasu trwania działalności gospodarczej, wysokości przychodów, momentu zakończenia działalności stanowią przesłankę prowadzenia działalności gospodarczej w rozumieniu art. 4 w związku z art. 2 usdg, a co się z tym wiąże czy okoliczności takie jak prowadzenia działalności gospodarczej przez okres 3 miesięcy i 14 dni, zadeklarowanie składki na ubezpieczenie społeczne od maksymalnej podstawy wymiaru składek, uzyskanie przychodu niższego od zadeklarowanej podstawy wymiaru składek, niewykazanie kosztów prowadzenia działalności gospodarczej oraz zakończenie prowadzenia działalności gospodarczej po okresie zasiłkowym znajdują swoje oparcie w definicji zawartej w art. 4 w związku z art. 2 usdg i mogą stanowić przesłankę negatywną do uznania, że ubezpieczeni działalności nie prowadzili?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W judykaturze przyjmuje się, że oczywista zasadność skargi, przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że doszło do kwalifikowanego naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego (postanowienia Sądu Najwyższego: z 5 grudnia 2013 r., III SK 19/13, LEX nr 1402642 oraz z 3 grudnia 2014 r., III PK 75/14, LEX nr 1621619), a przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi (postanowienia Sądu Najwyższego: z 5 października 2007 r., III CSK 216/07, LEX nr 560577 oraz z 20 marca 2014 r., I CSK 18/14, LEX nr 1522063).

Z kolei powołanie się na okoliczność występowania istotnego zagadnienia prawnego wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841). W sytuacji, gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (postanowienie Sądu

Najwyższego z 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPiUS - wkładka z 2003 r. Nr 13, poz. 5).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej sformułowany przez wnioskodawczynię nie spełnia powyższych wymogów przysądu, gdyż nie wykazała ona ani takiego naruszenia przepisów, które skutkowałoby wydaniem oczywiście nieprawidłowego rozstrzygnięcia, ani rozbieżności w orzecznictwie sądów czy subsumpcji prawa uzasadniającej dokonanie wnioskowanej przez nią wykładni prawa czy rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych.

Co więcej w utrwalonym orzecznictwie Sąd Najwyższy przyjmuje, że prowadzenie działalności gospodarczej w okresie ciąży, nawet gdyby głównym motywem jej prowadzenia było uzyskanie zasiłku nie jest naganne, ani tym bardziej sprzeczne z prawem. Stwierdza ponadto, w odniesieniu do ciągłości prowadzenia działalności gospodarczej, że nie każda przerwa stanowi uzasadnienie dla wyłączenia z obowiązku podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu tej działalności (wyroki Sądu Najwyższego: z 11 stycznia 2005 r., I UK 105/04, OSNP 2005 nr 13, poz. 198; z 30 listopada 2005 r., I UK 95/05, OSNP 2006 nr 19-20, poz. 311; z 16 maja 2006 r., I UK 289/05, OSNP 2007 nr 11-12, poz. 168; z 9 czerwca 2006 r., III UK 38/06, LEX nr 957423; z 27 czerwca 2006 r., I UK 340/05, LEX nr 376431; z 19 marca 2007 r., III UK 133/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 114; z 14 września 2007 r., III UK 35/07, LEX nr 483284; z 4 stycznia 2008 r., I UK 208/07, LEX nr 442841; z 4 kwietnia 2008 r., I UK 293/07, LEX nr 437385). Także podjęcie i prowadzenie działalności gospodarczej w ciąży samo w sobie nie stanowi przeszkody do podlegania ubezpieczeniom społecznym w aspekcie wykonywania tej działalności w sposób ciągły (wyrok Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2014 r., I UK 235/13; LEX nr 1444493). Stan ciąży sam w sobie nie wyklucza ciągłości podjętej działalności, natomiast braku podstawowej cechy ciągłości działalności gospodarczej można dopatrzeć się w przypadku, gdy od początku wysoce wątpliwe będzie rozpoczęcie i prowadzenie działalności, a tę wątpliwość można wywieść ze stanu zdrowia osoby zgłaszającej się do ubezpieczenia społecznego, a przede wszystkim jej świadomości co do niemożliwości prowadzenia działalności (wyrok Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2017 r., II UK 573/16, LEX nr 2434455).

W swoim orzecznictwie Sąd Najwyższy zwraca także uwagę na drugi element kreujący działalność gospodarczą - jej zarobkowy charakter. Wprawdzie generowanie strat przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą (zamiast spodziewanych zysków), z uwagi na koszty działalności przewyższające dochód, nie przekreśla jej zarobkowego charakteru, ale inaczej należy ocenić sytuację, w której od początku wymiernym, stałym i założonym z góry kosztem, nieznajdującym pokrycia w przewidywanych zyskach, staje się opłacanie składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości znacznie przekraczającej obowiązujące minimum. Takie multiplikowanie kosztów prowadzonej działalności, nieuzasadnione jest przecież potrzebą inwestowania w podjęte przedsięwzięcie celem jego perspektywicznego rozwoju. Może to prowadzić do wniosku, że z założenia wynik finansowy prowadzonej działalności jest nieistotny i wskazywać na intencję włączenia do systemu ubezpieczeń społecznych w celu uzyskania wysokich świadczeń. Uwypukla się to szczególnie w sytuacji, gdy osoba rozpoczynająca działalność i deklarująca taką podstawę wymiaru składki, ma świadomość, że stan zdrowia czyni ją niezdolną do jej prowadzenia (wyrok Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2017 r., II UK 573/16, LEX nr 2434455). Dlatego też w wyroku Sądu Najwyższego z 2 lipca 2019 r., I UK 110/18 przyjęto, że w przypadku zadeklarowania wysokiej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne (w tym dobrowolne ubezpieczenie chorobowe) przez osobę rozpoczynającą działalność gospodarczą (albo podejmującą ponownie taką działalność po dłuższej przerwie), która od chwili zgłoszenia się do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego do chwili ziszczenia się ryzyka ubezpieczeniowego (urodzenia dziecka) w ramach nowo uruchomionej działalności gospodarczej pozyskała faktycznie zaledwie jednego klienta, a uzyskany w tym czasie przychód z działalności był znacząco niższy od wysokości opłaconych składek na te ubezpieczenia, istnieją podstawy faktyczne do zakwestionowania przez organ rentowy tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że wnioskodawczyni rozpoczynając działalność gospodarczą, której

charakter był wyjątkowo uciążliwy dla kobiety w ciąży, i wykonując tylko kilka zleceń, za które otrzymała wynagrodzenie, niepokrywające nawet zadeklarowanej składki na ubezpieczenie społeczne, w istocie nigdy nie podjęła jej w sposób rzeczywisty. W tych okolicznościach, niezależnie od rozkładu ciężaru dowodu stwierdzić należy, że wnioskodawczynie nie prowadziła działalności gospodarczej w sposób rzeczywisty, a zatem jej odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.